

בְּקֶרֶת סְפָרִים

וּלְגִיחַת קְרוֹשִׁים וְקַפּוּז לַח
 קֶנֶף תְּבוּיָה אָנִי אֶפְרָשׁ.
 עָרִיסוֹת חוֹל רַכּוֹת דְּרָכֶיךָ
 בֵּין גְּדֵרוֹת הַשֶּׁטָּה שְׁטוּחֹת
 קָעַל קֶגֶי קָשִׁי עַח
 לְעוֹלָם קָם אָנוּעַ
 אֲחֻזוֹת קָקָם לֹא-נִפְתָּר —

המולדת, לא רק כהלך-רוח, כמצב-נפש פסיכי, כי-אם גם כתמונה ריאליית מלוה את המשוררת בכל דרכיה. הלך-חיים קדמון ממוזג כאן יחד עם יפעת הווה, של "חורש התלם על סף המדבר". לפיכך הטון שלה כבוש ועצור לאין ערוך, ואין בו כלום מן הצעקה הכאוטית, המתפרצת-הנוף איננו מתואר בבהירות יתרה ובשפע של גוונים. הוא ניתן סתום ומעומעם כל-שהוא. רק המצע, הרקע, המרחב שבו תועה ה"אני" של המשוררת, הוגה, מקשיב ואף סובל, מהבהב כאן "כמסך לא-יפסק גמשך ורועד". אולם בכמה משיריה מורגש לא רק כח של ראייה, כי-אם גם כח של הסתכלות, ואז יש אשר גם הבלתי-נתפס לובש צורה, הנעלם מנצנץ מבעד לגלוי ומבעד לתמונת הווה עולה תמונה רחוקה, מקבילה. משהו מחזון הדורות. —

כשלושים שירים כלולים בקובץ. שירים קטנים שקופי ניב, יפים כקונכיית ורודות, כטרפי גפן כהים מול שמי ערבים, מזכירים בפתגמיות שלהם את פרחי-הדובדבנים של הליריקה היפנית ובתואם חרוזיהם הקצובים — את צנני פטר הילה ואלזה לסקר-שילר, וכמו אלה גם הם כאילו נכתבו בשביל חוג מיוחדים צר, בלי שהם מזוינים ככל הדרוש לכבוש להם בעצמם דרך להבנה. אבל אסתר ראב היא משוררת, משוררת עברית, ואם יש אשר יסחפו אחריה טונים זרים, תמונות שאולות — הנה מרבית חרוזיה אוצרים בקרבם, לפחות, שורה תנועה, או רמוז, המיוחדים לה, ואך לה בלבד. —

י. ליכטנבוים

שִׁירֵי אֶסְתֵּר רֵאב*

חוברת רחבת-עלים וכפולת-דפים, בדוגמא יפנית, אוצרת מספר לא גדול של שירים קטנים זכייניב, כטנא של פרוח. אסתר ראב הבינה יפה את סוד הקובץ הלירי, שמעוטו יפה לו. אורחת נדירה זו בשירה העברית, המפרסמת רק מפרק לפרק את שיריה בעלי השורות הקצרות, המהוקצעות, יודעת את סוד האמנות לחרוז, להקציע, לצרף ניב אל ניב ולהגיע לידי תמצית פיוטית. היא אינה מוציאה מתחת ידה שום שורה שאיננה שקולה ומדודה. הצורה היפנית החיצונית איננה רק דבר שבמקרה, מעין קשוט בלבד. אכן יש כאן קרבת-מה לאותה השירה, שאיננה משתדלת להביע ללא שנוי ותמורה את היקוד, הזעם והתלונה המפעמים את הלב במלים שוקקות מרוב תנועה ורגשות, העלולות לעורר הד בעולם-יה, אלא מבקשת לה צורת-חיים זכה כבדולח של כל רחשי ההויה, משקיפה לפני ולפנים של זעזועי הנפש עד למקום שם ה-אני נעשה שוב (או נשאר כמקודם) הויה, במקום שם הרעיון, הרגש, הדמיון והרצון אינם אלא מציאות אחת.

שירי אסתר ראב נושאים עליהם חותם מזרחי ולא רק מפני שהם מתארים את המזרח — את הארץ, אלא מפני שהמשל וההשוואה ממלאים תפקיד רב בשיריה, המעולפים קורים וצעיפים של רמזים וסמלים. —

כְּאֲבִיחִים בְּמִקְשָׁה יִשְׁלִי
 אִוְרוֹת בְּשֶׁפֶל;

בֵּין יָם לְשָׁמַיִם כּוֹכָב קֶטֶפֶס;
 אֲנִיחֹת מְחֹת תִּצְמֶדְנָה
 אֶל שָׁטָן הַפְּרָצִי;

וְתִדְחֶיךָ קִיעַ מִתְּקִי-שׁוֹת

יִשְׁאַג בְּרִמְקָה עַל רִקְסִים רְחוּקִים —

גם השירה המערבית משתמשת בתמונות, ואולם רק לשם מוחשיות, לשם הסבר, לא כן השירה המזרחית. התמונה, ההשוואה אינן באות להסביר לבאר, כי-אם לשמש סמל, סמל יפה בלבד. ואף שירת ראב מורכבת כמעט כולה מתמונות והשוואות בלתי-מוחשיות ומכוונות להסתכלות אבסטרקטית. על כן עומדים רוב שיריה בין שירה והגות, נוטים פעם לכאן ופעם לכאן, ומזכירים במובן זה סוג ידוע של השירה הגרמנית המודרנית.

ראב שרה על הארץ, ואולם שיריה נושאים עליהם את חותם הארץ לא רק מפאת תכנם בלבד; הם כאילו משגשים ועולים פרע על כף-טרשים חשוף מואר באור ערבים רך, זהב שמש, ריח חרוליה וקמשוניה דבוק בחרווי שירתה כסגולה בלתי-נפרדת, וחרוזים אלה, הם כשלעצמם, כבר מדובבים את תפארתה האלמת —

לְפִי עִם שְׁלֵלֶיךָ, מוֹלָתָה,

בְּלִילָה עַל שְׁדוֹת חֲרוּזִים

* קמשונים, שירים, הוצאת "הדים", תל-אביב תר"ץ.